

Chanaeorum, et imbibent mores ipsorum, satis declarat propheta praefatus cap. IV dicens : *Particeps idolorum Ephraim.*

Observat Tirinus, Chanaeos progressu temporis adeo se reddidisse munitos, præsertim ad littus maris Mediterranei, quod fere incolebant, mercatura facilius exercenda causa, ut a Judæis, cum vel maxime vellent, expugnari non possent. In exemplum adduci potest hæc ipsa Ephraimitarum urbs Gazer, quam ne David quidem suam facere potuit : sed Pharaon de mun rex Ægypti, destinata jam externo auxilio, vi cepit, incendit, et filie sue, quæ Salomonii nupserat, in dotem dedit. III Reg., IX, 16.

CAPUT XVII.

Describuntur limites dimidiae tribus Manasse cis Jordanem. Conquerentibus filiis Joseph de nimis angusta habitatione, Josue respondet, ut armis sibi spatia laxent, ejicendo Chanaeos.

QUÆSTIO UNICA. — QUOMODO DIMIDIAE TRIBUI MANASSE CECIDERINT FUNICULI, SEU SORTES HÆREDITARIE DECIM.

Vers. 1 : *Cecidit autem sors... Machir primogenito Manasse patri Galaad, qui fuit vir pugnator. Cum Galaad natus sit in Ægypto, vivente adhuc Josepho avo suo, Pharaoni in bello servire potuit, antequam surgeret rex ille novus, qui Hebreos dure subjicit servitatu.*

¶ 5 : *Et ceciderunt funiculi. Id est portiones, sive sortes hæreditariae : vocatur enim portio illa *funiculus*, et scilicet pharsi, qua mensurans pro mensurato ponitur, ait Estius : quia olim funiculis terra in portiones distribui solebat, sicut jam distribuitur baculis seu virgis mensuris. Unde Psal. XV dicit David : *Funes ceciderunt mihi in præclaris.* Id est, præclaræ hæreditas mihi obtigit, prout immediate post explicatur : *Etenim hæritas mea præclara est mihi.**

Decem, absque terra Galaad et Basan trans Jordanem. Constat enim ex ¶ 2, quod essent sex familie Manasse, scilicet Abiezer, Helec, Esriel, Sechem, Hépher et Semida. Ex illis sex unus, nempe Hépher, genuit unum tantum filium, nempe Salphaad, qui nullos filios, sed quinque filias genuit ; adeoque restabant tantum quinque familie, et pro familia Hépher venient quinque filiae Salphaad, quibus singulis sua portio hæreditaria assignatur, et sic debebant esse decem funiculi. Ita communiter hanc quæstionem solvunt interpres.

Nota tamen quod quinque portiones, quæ obtigerunt filiabus Salphaad, simul sumptæ, æquales fuerint uni portioni masculorum ; sic enim servabatur in partitione justitia : nam istæ filiae constituebant familiam Hépher, quæ non poterat plus prætendere quam quælibet alia familia.

CAPUT XVIII.

Translato tabernaculo cum arca, sortitio tribuum inchoata in Galgalis, sed aliquandiu intermissa, jussu Josue resumitur in Silo. Mittuntur geometræ, qui

terram accurate dimetiantur, et in septem regiones, pro septem reliquis tribubus partiantur, ex quibus ante cæteras, unam sortem occupat tribus Benjamin, cuius termini describuntur.

QUÆSTIO UNICA. — CUR JOSUE TRANSTULERIT TABERNACULUM ET ARCAM EX GALGALIS IN SILE.

Post confecta feliciter bella, obtentamque tranquillitatem, congregati sunt (¶ 1) omnes filii Israel in Silo. Per omnes autem filios Israel videntur hic debere intelligi præcipue totius populi, et cujuslibet tribus personæ : nam in urbibus captis debebat necessario remansisse præsidium.

*Ibique fixerunt tabernaculum testimonii, in quo scilicet erat testimonium, id est tabula legis in area deposita. Fixerunt autem ibi tabernaculum, non in aliqua domo, ut putat Abulensis, sed sub dio, siue fuerat pluribus annis in deserto : nam II Reg. VII dicit David ad Nathan prophetam : *Videsne quod ego habitem in domo cedrina, et arca Dei posita sit in medio pellum.* Et ibidem ¶ 6 respondet Dominus : *Neque enim habitavi in domo ex die illa, qua eduxi filios Israel de terra Ægypti, usque in diem hanc.**

Ratio autem ob quam ex Galgalis translatum fuerit tabernaculum in Silo, assignari potest hæc : 1. Ut commodius illud adire possent Hebrei ; nam Galgal era prope Jordanem, et quasi in fine terræ Sanctæ ; ac proinde æquum fuit ut ad interiora transferretur.

2. Quia Silo erat in tribu Ephraim, de qua tribu erat Josue, qui præ ceteris magis zelosus erat circa cultum divinum.

Mansi autem tabernaculum in Silo multis annis, donec inde translatum sit in Nobe : at quot præcise ex Scriptura non constat. Interim saltem hoc certum est, quod I Reg. XXI, quando David fugiebat Saïlem, tabernaculum modo translatum esset in Nobe. Quare autem translatum sit de Silo in Nobe, videtur dicendum ex Jeremias, cap. VII, 12, quod fuerit propter malitiam populi, et juxta psal. LXXVII, propter idolatriam ; nam Deum in iram concitaverunt in collibus suis, et in sculptilibus suis ad amulationem provocaverunt, etc.

CAPUT XIX.

Reliquæ tribus sortem suam accipiunt : datur autem Josue, pro portione, Tannath-Saraa quam petiverat.

QUÆSTIO UNICA. — AN EX ¶ 1 ET 2 RECTE DEDUCITUR, QUOD TRIBUS SIMEON NON HABUERIT SORTEM SUE PROPRIAM.

Asserit rabbi Salomon, Simeonitas in sortitione duodecim tribuum fuisse præteritos, eo quod Jacob maledicens Simeoni, dixerat de illo et Levi : *Dividam eos in Jacob, et dispersgam eos in Israel.* Gen. XLIX, 7. Ac propterea Simeonitas fuisse destitutos hæreditate ; sed reliquæ tribus jecisse sortem, quænam illos in se admitteret ac recipere, sortemque cecidisse super tribum Juda : adeoque hanc intra se recepisse Simeonitas.

nitas, sed agre et coacte ; ideoque eos a se expulisse sub Davide.

Id autem conatur probare ex I Paralip., cap. IV, 31, ubi enumeratis tredecim civitatibus, quas inhabaverunt Simeonitæ, additur : *Hæ sunt civitates eorum usque ad regem David.*

Opinio ista etiam aliquid præsidii desumere posse videtur ex eo quod hic ¶ 1 et 2 de filiis Simeon dicator : *Fuitque hæreditas eorum in medio possessionis filiorum Juda.*

Verumtamen commentitia et erronea est illa opinio, nec sacris Paginis satis consona, quæhic expresse asserunt Simeonitis æque ac aliis tribubus sorte portionem suam in terra promissionis obtigisse. Dicitur enim ¶ 1 : *Et egressa est sors secunda filiorum Simeon per cognationes suas, sicuti ¶ 12 et seq.* dicitur de filiis Zabulon, aliisque tribubus.

Porro prophetia Jacob non favet R. Salomonii : nam illa potissimum impleta fuit, quando ex tribu Simeon orti sunt scribe, qui æque ac levitæ sparsi fuerunt per omnes tribus, ut populum, tanquam legis doctores, instruerent. Vide dicta in cap. XLIX Gen. Q. II.

Nec favet præfatae opinioni, quod habetur I Paralip. IV, 31 : *Usque ad regem David.* Nam hoc dicitur propter urbem Siceleg, quæ cum esset in sorte Simeon, ut patet ex eodem Scripturæ loco, facta est tamen regum Juda tempore Davidis ; ut patet ex I Reg. XXVII, 6.

Quod autem hic dicitur ¶ 1 et 2 de Simeonitis : *Fuitque hæreditas eorum in medio possessionis filiorum Juda, nihil aliud insinuat, quam quod sors eorum esset contermina sorti tribus Juda eique immissa :* habebat enim tribum Juda pro termino ab oriente et meridie, a septentrione vero habebat partim tribum Juda, partim tribum Dan, et ab occidente mare Mediterraneanum. Unde sors tribus Simeon, pro majori sui parte, a sorte tribus Juda circumdabatur, eique quodammodo inclusa erat.

Addit ulterius A Lapide cum quibusdam aliis, quod tribus Juda, cum ampliora haberet spatia, quam ut omnia excolere, et fortasse contra feras tueri posset, partem aliquam cesserit tribui Simeon. Unde ubi in textu nostro ¶ 8 et 9 dicitur : *Hæ sunt hæreditas filiorum Simeon... in possessione et funiculo filiorum Juda : quia maior erat : et idcirco filii Simeon possederunt in medio hæreditatis eorum ; in hebraico dicitur : Quia fuit pars filiorum Juda multa præ ipsiis.* Id est major quam ipsis necessaria esset, aut quam ipsis debetur. Putant plures, errore geometrarum contigisse, quod tribus Juda nimis amplam sortem obtinuerit.

P. cujusmodi fuerit civitas Tannath-Saraa, quæ data fuit Josue.

R. Civitas hæc, ut dicitur ¶ 50, fuit sita in monte Ephraim : eamque unicam principi suo Josue urbem, jure hæreditario possidendam, dederunt Israelitæ ; non amplam, non uberem aut amoënam, sed angustam, aridam, ac pene dirutam : quæ ab arborum graveolentia et soli sterilitate cognomen Sarah sortita videtur, inquit Arias Montanus. Patuit hic admiranda

modestia ducis Josue : nam incomparabilis iste heros qui prius omnibus aliis sortem diviserat, suam victimam accipit, occupatque id quod aliis omnibus erat residuum et inutile.

Interim tamen jam memorata civitas posterioribus temporibus facta est ex celeberrimis totius Palestina : et in honorem Josue postea vocata fuit Tannath Cheres, id est *imago solis* ; eo quod Israelitæ super monumentum Josue imaginem solis collocaverint, ut solstitii ejus apud posteros perennaret memoria ; uti notant Masius et Adrichomius.

CAP. XX, XXI.

Josue designat sex urbes refugii, utique tres cis et tres trans Jordanem, et privilegia eo confugientum declarat. De his vide dicta in Num. cap. XXXV, et in Deut. cap. XIX. Deinde cap. XXI assignantur levitis urbes 48, ut patet ex ¶ 39. Complet Deus promissa sua, quondam patriarchis facta, pace et quiete Israelitæ concessa.

QUÆDAM RESOLVUNTUR. — Petes 1. cur tribui levitæ, que erat ex minimis, assignatae fuerint 48 urbes, id est duplo aut triplo plures, quam quibusdam aliis tribubus multo numerosioribus.

R. Variæ fuerunt rationes eur leviticis tot assignatae sint civitates, quamvis hæc tribus numero fere omnium esset minima.

1. Quia decebat divinam benignitatem erga suos ministros esse liberalem.

2. Quia cetera tribus, praeter urbes, habebant multos pagos et vicos, levitæ autem non, sed tantum suburbanæ. Dicit Estius, non esse mirum, tot civitates leviticæ tribui assignatas, cum aliae tribus tantum haberent circiter duodecim civitates : nempe, quia istæ civitates, inquit, non fuerunt solis levitis date, sed tantum ut simul cum hominibus aliarum tribuum in illis habitatent.

P. 2. quo sensu dicitur ¶ 21 : *De tribu Ephraim urbes configui, Sichem... et Gazer, et Cibsaïm et Bethonor;* quandoquidem constet has omnes civitates non fuisse urbes refugii.

R. vocem *configui* non afficere, nec referri ad omnes quatuor istas urbes, sed ad solam proxime sequentem *Sichem*. Unde hebraica, chaldaica, et multa manuscripta latina cum Abulensi legunt *urbem*, in singulari : nam una tantum ex quatuor enumeratis erat urbs refugii, scilicet *Sichem* : ceteræ vero cesserunt levitis ad habitandum. Sensus itaque est : *De tribu Ephraim* (levitis ad habitandum assignatae sunt sequentes) *urbes, configui* quidem *Sichem*, deinde et aliae, que non erant configui, nempe *Gazer*, *Cibsaïm*, etc. Pariformiter etiam intelligenda sunt ea, quæ habentur ¶ 27, 32, 36 et 37.

P. 3. quomodo verificetur id, quod habetur ¶ 41, nempe quod Deus dederit Israeli omnem terram patribus eorum promissam, cum etiam diu post mortem Josue eam totam non possiderint ; uti ex lib. Jud., cap. 1, et alias Scripturæ locis liquet.

4. Respondet Menochius cum aliis, Deum dedisse Hebreis omnem terram Chanaan quoad jus et dominium, quod ipsi in eam totam habebant; unde illam etiam eis per sortes divisit: multam tamen adhuc superfluisse acquirendam, cum haec dicerentur, patet supra ex cap. XIII, et hoc cap. §. 25.

2. Dicunt Abulensis, Masius, aliquie, Deum ipsi omnem terram promissam dedisse quoad ejus possessionem, sed eo modo et tempore, sive cum ista limitatione, quam ipse expressit Exod., XXIII, 29: *Non ejiciam eos (Chananæos) a facie tua anno uno, ne terra in solitudinem redigatur, et crescant contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec agearis et possideas terram.*

3. Subtilius respondet Aug. Q. 21 in Josue, inquit A Lapide, scilicet: *Omnis illa terra data est, quia et illa pars, que nondum fuerat in possessionem data, jam data fuerat in quamdam exercitationis utilitatem: ut scilicet discent cum hostibus confligere, ait A Lapide. Sed aliam insuper utilitatem spectare videtur S. pater: dicit enim ibidem: In usum eorum (Hebreorum) relicta sunt (alique gentes) in quibus exercerentur, ne carnalibus affectionibus, et cupiditatibus infirmi, repentina tanquam rerum temporalium prosperitatem, moleste ac salubriter sustinere non possent, sed elati ciuitas interirent. Vide supradicta cap. XIII, Q. II.*

Cap. XXII, Rubenitæ, Gaditæ, et dimidia tribus Manasse ad possessiones suas trans Jordanem larga cum benedictione a Josue remissi, vastissimum altare extrinxerunt, ac propterea suspicionem defectionis a vero Deo apud cæteras tribus incurrint, quæ et ad bellum concitantur: sed missis prius legatis, execrationem eorum suscipiunt; quod scilicet altare adificaverint non ad sacrificium, sed ad monumentum societatis cum reliquis tribibus; nimis ad ostendendum, quod ejusdem cum ipsis essent avite religionis, sicut et stirpis paternæ, descendentes ex eodem progenitore Abraham. Unde his auditis, ut dicitur §. 59, Phinees sacerdos, et principes legationis plati sunt et latati, quod nullum crimen in extirpatione istius altaris foret admissum.

CAP. XXIII, XXIV.

Josue jam senex et provectionis aetatis, hortatur omnem Israel, maioresque natu et principes ad verum Dei cultum, ejusque legis custodiam, nominatim ut gentium societatem et connubia vitent.

Dande cap. XXIV ardenti concione populum ad Dei timorem, janjam moriturus, extimulat, refricens Israelitum memoriam divinorum beneficiorum; eosque novo fædere Deo adstringit; tandemque moritur agens annum 110. Moritur etiam Eleazarus pontifex. Ossa Josephi patriarchæ sepeliuntur in Sichem.

QUESTIO PRIMA. — QUOMODO JUXTA TEXTUM LATINUM DICATUR JOSUE CONGREGASSE POPULUM in Sichem, CUM JUXTA LXX LEGATUR ID FACTUM in Silo.

Cap. XXIV, 1: *Congregavitque Josue omnes tribus Israel in Sichem. Sic etiam habet textus hebraicus,*

item chaldaicus, et quidem græci. Attamen LXX legunt: *In Silo; nam dicitur hoc eodem versu: Stet rurisque in conspectu Dei: id est, coram tabernaculo; atqui constat tabernaculum non fuisse in Sichem, sed in Silo; ergo videntur fuisse in Silo congregati.*

A Lapide et Sa dicunt, Josue curasse ad tempus arcam transferri de Silo in Sichem, sed nullo arguimento probant.

R et dico: Probabile est, illos congregatos fuisse in utroque loco: potest enim dici, quod primo convevrent in Sichem, et deinde peracta contestatione et exhortatione Josue iverint in Silo ad tabernaculum, ut pactum cum Josue initum, coram Deo jurarent. Interim tamen

Secundo melius dici videtur, quod esse in Silo dicatur esse in Sichem, quia Silo sita erat in agro sichimitico. Sic Act. VII dicuntur patriarchæ translati et tumulati in Sichem: cum tamen constet ex Gen., XXXIII, 18 et 19, illorum tumulum fuisse extra civitatem in agro sichimitico. Ita exponit Serarius.

Dices cum A Lapide: *Juxta S. Hieron. in locis hebraicis, Silo distabat decem milliaribus a Sichem; ergo non erat in ejus agro.*

R. S. Hieron. vel intelligere millaria italica, vel non loqui de urbe Silo, sed de fonte Siloe, qui decem horis distabat a Sichem: nam quod Silo fuerit non ita procul a Sichem, videtur satis colligi ex Jud., XI, 19: *Ecce solemnis Domini est in Silo anniversaria, quæ sita est ad septentrionem urbis Bethel et ad orientalem plagam via quæ de Bethel tendit ad Sichem, et ad meridiem oppidi Lebona.* Ergo non poterat prout distare a Sichem.

§. 11: *Venistis ad Jericho, pugnaveruntque contra vos viri civitatis ejus. S. P. Aug., qui Q. 26 in Josue legit: Bellaverunt, inquirit, quomodo id verum sit, cum clausis portis se murorum ambitu tantummodo tuerentur. Et respondet S. D.: Sed recte dictum est, quia claudere adversus hostem portas, ad bellum pertinet ... et armata quodammodo defensio est.*

Textus autem noster in quo habetur: *Pugnaverunt, congrue intelligi potest, scilicet quod Jerichonimi pugnaverint contra Israelitas post easum murorum, dum Hebrei armati undique civitatem intrabant.*

QUESTIO II. — AN S. P. AUG. DOCUERIT, CRABRONES, ISRAELITARUM EXERCITUI PRÆMISSOS, NON FUSSEROS; ET QUOMODO DICAT JOSUE: *Non poteritis servire Domino.*

Vers. 12: *Misique ante vos crabrones. Hinc patet, Deum implevisse quod Israelitis promiserat Exod., XXIII, 28. Vide Sap. XII, 8.*

Tirinus et Menochius minus vere et sincere assertunt, quod S. Aug. velit fuisse crabrones metaphoricos, id est, prævolantes rumores de adventu Israelitum, quibus pungebantur animi Chananæorum, vel fuisse dæmones.

Etenim sciendum est quod S. D. desuper agens, non assertive, sed disputative et dubitanter solument procedat: sic enim scribit Q. 27 in Josue: *Quia*

st quod inter cetera Jesus Nave... dicit: *Misit ante vos Vespas, et ejecit illos, quod etiam in libro Sapientiae legitur, nec tamen uspiam factum esse, in eis, quæ gesta sunt, inventur (nempe ut ait Q. 95 in Exod.: Neque Moysis temporibus, neque sub Jesu Nave, neque sub judicibus, neque sub regibus), an forte translato verbo, Vespas intelligi voluit accerrimus timoris acuteos, quibus quodammodo volantibus rumoribus pungebantur ut fugerent; aut aereos occultos spiritus, etc. Et paucis interjectis, sentiendi libertatem relinquent, pergit S. D.: Nisi forte quis dicat (quod et nos dicimus) non omnia quæ facta sunt esse conscripta: et hoc quoque visibiliter factum, ut veras vespas velit intelligi.*

§. 14: *Auferte deos alienos. Quæstio moveri posset, utrum Hebrei hoc tempore adhucolerent idola. Multi verisimilius putant quod non, inquit Estius, tum propter id quod dicit Balaam Num. 23. Non est idolum in Jacob, tum quod Josue superiori cap. laudet filios Israel, tanquam vero Deo obedientes et adhaerentes. Unde aliqui sic explicant: Auferte, id est non recipite deos alienos. S. P. Aug. Q. 29 intelligit de cogitationibus idololatrias, sive de falsa credulitate qua quis credit alium dari deum quam verum Deum.*

§. 19: *Non poteritis servire Domino. In his verbis potius continetur vehementis adhortatio (qua Josue Israelitas exstimulat ad fortiter et constanter ample-*

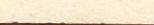
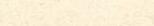
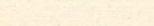
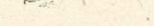
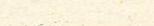
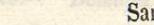
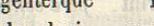
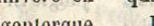
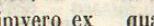
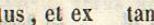
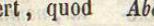
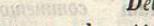
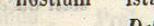
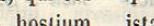
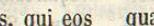
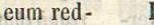
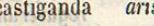
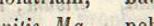
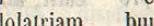
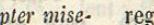
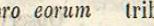
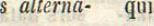
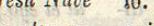
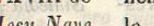
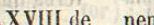
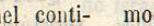
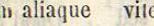
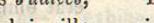
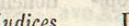
xandam servitutem Domini) quam absoluta negatio: sic enim maxime optat et urget, quasi dicat: Nisi magnos induatis animos, et firmiter statuatis quasvis idolatriæ occasions et incitamenta procul arcere, non poteritis servire Domino, prout oportet, scilicet pure, caste, et constanter.

§. 29: *Post hæc mortuus est Josue... centum et decem annorum. Adeoque mortuus est in eadem ætate, qua gloriissimus progenitor ejus, patriarcha Joseph. Cum autem (uti ex Q. 2 in cap. III lib. Jud. patebit) probabilius sit, quod Josue post mortem Moysis septendecim annis dux populi fuerit, clare sequitur, quod ducatum populi ex mandato Dei suscepit anno ætatis sue 95. Si autem ab his 95 annis subtrahantur 40 anni, quibus duravit peregrinatio in deserto, clare patet, quod fuerit 55 annorum, quando Hebrei exierunt de Egypto.*

Nota, cum de filiis ac posteris Josue nulla usquam mentio fiat, vel in Scripturis, vel in SS. patribus, vel probatis rabbinis, omnino videtur dicendum, quod nullos reliquerit liberos, sed tota vita caelebs permanserit, ut propriorem veri Jesus imaginem exhiberet. Ita docent S. Ignatius Mart. Epist. ad Philadelphia, S. Hieron. lib. I cont. Juvinian., S. Chrysost. Serm. de Martyribus, et alii.

DILUCIDATIO
IN LIBRUM JUDICUM.

Præfatio.

Septimus S. Scripture liber, apud latinos *Judices*, seu *Liber Judicum* appellatus est, eo quod in illo descripta sint prospera et adversa bellorum aliaque memoranda gesta, quæ sub judicibus Israel contigerunt. Nam quemadmodum S. P. Aug. lib. XVIII de Civ. Dei, cap. 15, observat: *Post mortem Jesu Nave populus Dei judices habuit, quibus temporibus alterna- verunt apud eos et humiliations laborum pro eorum peccatis, et prosperitates consolationum propter miserationem Dei. Siquidem gens judaica, ob idolatriam, aliaque crimina, Philistæis, Moabitæ, Ammonitis, Madiantis, aliisque populis, subinde a Deo castiganda tradebatur, ut dura servitute oppressa, ad eum rediret; quod ubi siebat, suscitabat eis judices, qui eos ab afflictione et tyrannide liberarent et ab hostium injuriis vindicarent.*

Historia judicum id nobis utilitatis affert, quod dilucide ob oculos ponat, quanta divini cultus, et ex adverso, quanta defectionis vis existat. Enimvero ex morum integritate, et religione retenta diligenterque culta, rerum publicarum salus et amplitudo plurimum pendet.

Duo postremi judices sunt *Heli et Samuel*, quorum gesta lib. I Reg. enarrantur; eo quod sub Heli floruerit Samuel, cuius tempore principatus mutatus fuit in